

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємницькі структури економічної сфери в процесі своєї діяльності стають учасниками конкурентної боротьби за споживача і можливість їх виживання залежить від здатності ефективно та в комплексі використовувати усі свої переваги над конкурентами. В умовах трансформаційних змін ринкової економіки для забезпечення економічної стабільності функціонування торговельних підприємств важливе значення набуває достовірність формування облікової інформації щодо отриманих ними доходів у результаті фінансово-господарської діяльності.

Питанням організації обліку доходів торговельних підприємств присвячені праці вітчизняних науковців та практиків, а саме їх розглядали: Ф.Ф. Бутинець, М.Т. Білуха, В.В. Сопко, Н.М. Грабова, С.В. Князь, Н.П. Ілюхіна та інші.

В умовах сьогодення однією з головних проблем обліку на багатьох торговельних підприємствах є низький рівень релевантності й оперативності інформації про доходи, витрати та фінансові результати, що необхідна керівнику підприємства для прийняття управлінських рішень

Облік доходів торговельних підприємств здійснюється у відповідності до П(С) БО 15 «Дохід» [1], з використанням рахунків класу 7 «Доходи і результати діяльності», а саме на відокремленому рахунку 70 «Доходи від реалізації» із подальшим відкриттям субрахунків 702 «Доход від реалізації товарів», та 704 «Вирахування з доходу» згідно з Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку [2]. Проте цієї інформації недостатньо для задоволення потреб користувачів облікової інформації різних рівнів управління, яким необхідно визначати та обліковувати доходи від реалізації товарів за окремими напрямками (формами) торговельної діяльності, групами та асортиментом товарів, а також категоріями покупців та каналами збуту товарів. Підприємство може самостійно розробляти додаткові субрахунки та аналітичні рахунки, виходячи зі специфіки діяльності, конкретних потреб, завдань управління і контролю. Виходячи з цього для деталізації інформації з відповідного виду діяльності торговельних підприємств доцільним є відкриття наступних субрахунків 70211 – для реєстрації доходів від торгівлі оптом (з вітчизняними покупцями); 70212 – для реєстрації доходів від торгівлі оптом (на експорт); 7022 – для реєстрації доходів від роздрібною торгівлі [3].

На підприємствах роздрібною торгівлі деталізацію рахунків обліку доходів від реалізації товарів варто здійснювати, максимально відображаючи інформаційну систему управління продажами товарів за методами активізації продажу товарів. Управлінські рішення щодо того, за допомогою яких методів продажу здійснювати торговельну діяльність, які методи активізації продажу при цьому застосовувати, які види дисконтних карток вводити, за яких умов їх видавати і які знижки надавати власникам дисконтних карток, проводити розпродаж шляхом уцінки чи запровадження знижок має базуватися на аналізі оперативної бухгалтерської інформації. За допомогою додаткових аналітичних субрахунків з'являється можливість виділити з усього виторгу підприємства доходи від реалізації товарів із застосуванням різних методів активізації продажу, що дає змогу проводити поглиблений аналіз товарообороту та вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструменту [4].

З метою деталізації інформації за методами активізації продажу товарів на підприємствах роздрібною торгівлі доречно ввести до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» наступні субрахунки:

- 7021 «Дохід від реалізації товарів»;

- 7022 «Дохід від реалізації товарів за дисконтними картками»;
- 7023 «Дохід від реалізації товарів зі знижками»;
- 7024 «Дохід від реалізації товарів у період розпродажу»;
- 7025 «Дохід від реалізації товарів за іншими заходами впливу на обсяги продажу товарів».

До рахунку 704 “Вирахування з доходу” необхідно ввести такі рахунки третього порядку:

- 7041 “Вирахування з доходу за товари, повернені покупцями”;
- 7042 “Сума знижок, наданих покупцям”;
- 7043 “Інші вирахування з доходу”.

Застосування окремих субрахунків для відображення сум, що зменшують дохід підприємства, допоможе підвищити аналітичність даних для визначення їх впливу на фінансові результати. Зокрема, виділення окремих субрахунків для накопичення інформації щодо наданих знижок забезпечить керівників інформацією про загальний обсяг наданих покупцям знижок та дозволить без додаткових вибірок мати дані для аналізу ефективності маркетингової та цінової політики підприємства.

Таким чином, аналітичну деталізацію інформації щодо продажу товарів для визначення фінансових результатів на торговельних підприємствах з урахуванням специфіки їх діяльності пропонується здійснювати за такими критеріями:

1) аналітичні рахунки за формою торгівлі: реалізація товарів в оптовій торгівлі; реалізація товарів в роздрібній торгівлі;

2) аналітичні рахунки (для підприємств оптової торгівлі) за категоріями покупців: реалізація товарів вітчизняним покупцям; реалізація товарів іноземним покупцям;

3) аналітичні рахунки за товарними групами: реалізація продовольчих товарів; реалізація непродовольчих товарів;

4) аналітичні рахунки (для підприємств роздрібною торгівлі) за методами активізації продажу товарів: реалізація товарів за дисконтними картками; реалізації товарів зі знижками; реалізації товарів у період розпродажу.

Зазначені розрізи аналітичної інформації з урахуванням специфіки діяльності торговельних підприємств дозволять в оперативному порядку отримати інформацію про обсяг товарообороту за різними формами торгівлі, товарними групами та методами активізації продажу товарів. Отже, удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування доходів торговельних підприємств в аспекті деталізації інформації щодо отриманих доходів є необхідним напрямком як в обліковій системі, так і в системі управління підприємства в цілому, що в свою чергу створює сприятливі умови для підвищення їх прибутковості.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

2. Інструкція „Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції з його застосування” Наказ МФУ від 30.11.99. №291 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

3. Князь С.В. Проблеми обліку доходів та витрат торговельних підприємств / С.В. Князь, В.П. Залуцький, Н.П. Яворська //Ефективна економіка – 2017. – №2 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5425>

4. Ілюхіна Н.П. Шляхи вдосконалення обліку доходів та витрат на торговельних підприємствах / Н. П. Ілюхіна // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2014. - Вип. 2. - С. 61-64. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_12